

České předsednictví v Radě EU: politický standard, mediální katastrofa

PETR KANIOK, HUBERT SMEKAL*

Abstract: Czech EU Council Presidency: political standards, medial catastrophe

This article analyses the EU Council Presidency carried out by the Czech Republic in the first six months of 2009. This presidency was accompanied by deep contempt, even before it began. After reviewing the theory of presidency and possible evaluating criteria, it analyzes the course of the Czech presidency and compares it with the low expectations. In addition to the political process and context of the presidency, media perception is also taken into account. The article argues that the Czech term fulfilled the basic tasks and functions expected from an EU Council presidency. However, weak media presentation of the Czech presidency and several controversial events led to a perception of the presidency as a catastrophe and confirmed previously expressed concerns.

Keywords: EU Council Presidency, European Union, Czech Republic, European Council

1. Úvod

„Obecně platí, že předsednictví Rady EU vykonávají malé země lépe než velké státy. Lépe se shodnou s ostatními institucemi EU, volí konsenzuální přístup, naslouchají ostatním, snaží se dohodnout.“ Těmito slovy by se dala parafrázovat poučka, která se s železnou pravidelností objevuje nejen v teoretické literatuře o předsednictví,¹ ale také v analýzách jednotlivých mandátů. Přesto se v posledních letech, se zvyšující se frekvencí výskytu malých zemí v předsednické funkci, objevuje před každým předsednictvím malé země u velkých a vlivných aktérů v Evropské unii (EU) skepse až despekt. Konkrétním případem je nedávno skončený mandát České republiky. Pravděpodobně žádné předsednictví nebylo například vlivnými francouzskými deníky očekáváno s tak hlubokým despektem a neskrývanou nevolí jako v případě České republiky. Na vině byla nejen patrná nechuť Francie (Münchau 2008), předsedající před Českou republikou, předat pomyslné předsednické žezlo zemi, která je násobně méně vlivná než Francie; ale také domnělá či skutečná euroskepse části českých politických představitelů; obavy z nezkušenosti české diplomacie a státní správy a v neposlední řadě také nejistá

* Oba autoři působí na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity jako odborní asistenti. Kontakty: hsmekal@fss.muni.cz, kaniok@fss.muni.cz. Práce Petra Kanioka na textu byla součástí plnění grantového projektu Grantové agentury České republiky 407/09/P030 České předsednictví Rady EU: most přes minulost.

vnitropolitická situace v České republice. Následující studie se pokusí analýzou českého předsednictví zjistit, zda byly obavy vyslovované nejen před, ale také v průběhu předsednictví jak médii, tak politiky členských zemí EU oprávněným odleskem reality, či zda se jedná o příznak jiné tendence v evropské politice.

Studie obsahuje několik částí. V prvním úseku textu je předsednictví stručně představeno jako instituce či nástroj rozhodovacího procesu EU. V této části jsou rovněž ilustrovány základní možná kritéria pro hodnocení předsednictví. Následně jsou představeny základní cíle² předsednictví, stručně popsán jeho průběh a podrobně analyzován způsob, jak Česká republika dostala předsednickým funkcím. V závěrečné analýze je české předsednictví konfrontováno s předestřenými kritérii úspěšnosti a analyzováno je jeho mediální vnímání. Zjištěné závěry jsou v závěru diskutovány v širším kontextu politické situace v Evropské unii.

Základní tezí textu je konstatování, že Česká republika si při výkonu předsednictví vedla velmi dobře a základním funkcím předsednictví dostala. Kritika, které se jí zejména v médiích dostalo, byla způsobena zástupnými a s předsednictvím (a plněním jeho funkcí) nesouvisejícími motivy.

Předložený text se z hlediska metodologie pohybuje ve formátu jednopřípadové studie. České předsednictví naplňuje její kritéria (Kořán 2009: 32–33) nejen svým jasným historickým ohraničením, ale také svým přínosem pro český výzkum evropských studií. Nejpád-
nějším důvodem pro vznik textu je důležitost českého předsednictví Rady EU pro českou politiku a českou reputaci v Evropské unii. Faktem je, že ač byly o českém předsednictví domácími masovými médii napsány desítky tisíc písmen, serióznější a hlubší reflexe českého předsednictví do konce roku 2009 nevznikla.³ Zajímavé byly také širší souvislosti českého předsednictví – Česká republika jej vykonávala v době gradující ekonomické krize, přebírala mandát po tradičně ambiciózní Francii a teoreticky měla být posledním státem, který měl předsednictví vykonávat dle znění Smlouvy z Nice.

Čím studie není? V první řadě text, byť vychází z dosavadního výzkumu předsednictví, neaspíruje na rozsáhlé teoretické přesahy. Lépe řečeno, nemyslíme si, že české předsednictví bylo tak důležité a převratné, že by mohlo zásadně přispět k reformulaci dosavadního vědeckého pohledu na předsednictví. Za druhé, analýza českého předsednictví není jeho obhajobou či obranou. Pohled, který autoři na české předsednictví prezentují zvláště v posledních úsecích studie, vyplývá výlučně z analýzy plnění předsednických úkolů Českou republikou.

2. Teorie předsednictví

Předsednictví Rady EU patřilo do přelomu milénia mezi nejméně prozkoumané části institucionální struktury ES/EU. Politická věda dlouhou dobu věnovala pozornost především historickému vývoji evropské integrace, její teorii, společným politikám, či institucím, které byly považovány za uchopitelnější a vlivnější. Poznámka o uchopitelnosti není od věci. Oproti například Komisi či Evropskému parlamentu předsednictví dosud nemá stejně silné ukotvení v primárním právu. Jeho vývoj a definice funkcí probíhala živelně a více než výsledkem reformních snah byla reakcí na aktuální potřeby integračního procesu. Odborná reflexe předsednictví tak byla v 70. či 80. letech 20. století mizivá, výjimku představovaly především reformní zprávy.⁴

Na přelomu století přišel zlom, logicky související se změnou kvality evropské integrace. Dlouhou dobu převážně ekonomicky zaměřená spolupráce získala v 80. letech 20. století významné politické souvislosti, s čímž konsekventně narostla poptávka po institucích vytvářejících zřetelné vedení integračního procesu. Předsednictví v sobě tento potenciál – alespoň nominálně – mělo. Jeho vědecká reflexe proto získala na intenzitě. Z hlediska odborných monografií tak předsednictví bylo zpracováno zpravidla v kontextu pojednání o problematice Rady EU (např. Sherrington 2000; Westlake a Galloway 2004; Hayes-Renshaw a Wallace 2006). Výjimkou je monografie Jonase Tallberga (2006), která o předsednictví Rady EU pojednává jako o důležitém nástroji vedení a vyjednávání v EU, v kontextu významu předsednictví pro malé země se předsednictvím zabývá monografie Simone Bunse (2009).

Studie v odborných periodikách lze s jistou dávkou zjednodušení rozdělit do dvou skupin. První kategorie se věnuje především případovým studiím jednotlivých mandátů (např. Henderson 1998; Stubb 2000; Kerremans a Driekens 2002; van Keulen 2004), druhá pak teorii předsednictví, přičemž často tato teorie vychází z určité sumy případových studií (např. Westlake 1999; Sherrington 2000; Tallberg 2001; Bengtsson 2003; Elgström 2003; Schout a Vanhoonacker 2006; Warndtjen 2007; Thomson 2008). Klíčovým tématem těchto studií (určité teoretické přesahy či implikace nelze samozřejmě upřít ani textům, které se primárně zaměřují na popis a zhodnocení předsednického mandátu konkrétní země) jsou především funkce předsednictví, vliv předsednictví či jeho problémy.

Sumářem poznatků, které výše uvedené publikace a studie o předsednictví nabídly, je moderní charakteristika předsednictví. To by mělo být v prvé řadě nestranné, což neznamená totéž jako neutrální (Tallberg 2003: 38–39). Moderní předsednictví by mělo vykonávat určitý katalog funkcí, na jejichž genezi se, jak uvádí Fiona Hayes-Renshaw a Helen Wallace (2006: 141), ideálně ukazuje odlišný přístup členských států k předsednictví. Obě autorky poukazují na skutečnost, že charakter předsednických funkcí vznikl mimo jiné soutěživostí mezi státy a jejich snahou odlišit svá předsednictví, případně mandáty malých států, které se pečlivým výkonem konkrétních funkcí snažily dokázat, že rovný přístup členských zemí k výkonu předsednictví má své opodstatnění. Byť v literatuře nepanuje jednomyslná shoda ohledně klasifikace funkcí a jejich rozlišení,⁵ standardně je po předsednictví vyžadována:

- 1) administrace a řízení práce Rady,
- 2) určování politických priorit,
- 3) vyjednávání,
- 4) reprezentace Rady (Tallberg 2002a: 13; Elgström 2003: 4–7).

Kontroverzně přijímán je národní rozměr předsednictví, v jehož rámci předsednictví může posloužit jako prostor pro obhájení a prosazení národních zájmů. Tuto funkci přisuzuje předsednictví explicitně Adriaan Schout (Schout 1998; Schout a Vanhoonacker 2006: 1054) či Philippa Sherrington (2001: 44). Implicitně ji pak očekává Martin Westlake a David Galloway (2006: 335), kteří uvádějí, že předsednictví představuje pro členský stát možnost, jak prosadit své politické priority. Časté jsou také poznámky uvádějící, že předsedající stát, jakkoliv se může snažit o neutralitu a nestrannost, je stále součástí politických jednání v Radě, v nichž má své zájmy.

3. Malé a středněvelké státy a předsednictví

Současná sestava rolí a úkolů předsednictví (a vědomí krátkosti mandátu) logicky implikuje, že předsednictví se nemůže všem oblastem a funkcím věnovat stejnou mírou. Naopak, předpokladem úspěchu je racionální posouzení schopností daného státu a případné upřednostnění některých funkcí.⁶ Jak je ostatně patrné z předchozích odstavců, jednotliví autoři se liší v důrazu, který kladou na jednotlivé funkce. Například Philippa Sherrington (2001: 41) označuje za nejpodstatnější administrativní funkci a reprezentaci, důraz na roli administrátora-manažera kladou také Fiona Hayes-Renshaw a Helen Wallace (2006: 141). Také Adriaan Schout a Sophie Vanhoonaeker (2006a: 1054) podotýkají, že předsednictví se mohou lišit buď vyváženým uplatněním všech rolí, či dominancí některé z nich: rovnoměrný důraz na všechny aspekty předsednické funkce proto není normou.

Je zjevné, že zásadním faktorem, který podmiňuje realizaci předsednictví, je zejména charakter předsednického státu. Vlivné a ambiciózní státy typu Francie či Německo tradičně iniciují komplikovaná témata (v případě Francie například Smlouva z Nice, v případě Německa reforma tzv. evropské ústavy ústící v mandát pro mezivládní konferenci) a jsou poměrně viditelné ve vnější reprezentaci EU. Naopak předsednictví malých zemí většinou spoléhají na výkon administrativních funkcí s tím, že politicky citlivější funkce (iniciace priorit či reprezentace EU) upozadují.

Akcentace jednotlivých funkcí předsednictví se logicky přelévá také do stylu výkonu předsednictví. Ole Elgström a Jonas Tallberg (2003) v této souvislosti hovoří o racionálním a sociologickém přístupu k předsednictví. V kontextu racionálního přístupu je předsednictví Rady EU nahlíženo především jako další nástroj k prosazování zájmů daného státu. Klíčovými prvky tohoto přístupu je formulace předsednických priorit, vnitropolitický kontext či vnitropolitické použití předsednictví a strategie chování předsednictví v interakci s dalšími unijními aktéry (Elgström a Tallberg 2003: 192–198). Předsednictví tak může být úspěšné, dokáže-li dobře naformulovat a prosadit předsednický program, využije mandát k žádoucím vnitropolitickým účelům a zvládne interakci a vyjednávání s klíčovými institucemi EU.

Do značné míry opakem racionálního přístupu je přístup sociologický (Elgström a Tallberg 2003: 198–203), v němž je chování předsednictví ovlivněno zejména logikou vhodnosti. Předsednictví se chovají tak, jak se od nich očekává od ostatních států a institucí EU. Citování autoři v této souvislosti hovoří nejen o očekáváních spjatých například s plněním funkce nestranného vyjednavče, tedy s očekáváními, která jsou spjata s předsednictvím jako takovým, ale také o očekáváních, jež jsou kladena na konkrétní země. Význam u tohoto přístupu má také vlastní identita dané země, kdy se předsednický stát může vnímat jako tradiční lídr či jako země, jež v určité politice zbytek EU předčí.

Nelze říct, že by se u většiny mandátů dal identifikovat jeden z výše popsaných stylů v ideální podobě. Jak uvádí Ole Elgström a Jonas Tallberg (2003: 203–204), oba styly se často doplňují. U větších a vlivnějších členských zemí EU nicméně převládá tendence k racionálnímu přístupu, zatímco u menších a středních členských států pak převažuje volba sociologického stylu.

4. Hodnocení předsednictví

Předsednictví jako takové nepředstavuje fenomén, který by mohl být předmětem exaktního hodnocení. Některé funkce předsednictví měřit s jistou mírou přesnosti a porovnatelnosti lze. Většina hodnocení předsednictví se ovšem odehrává v rovině kvalitativních soudů. Komplexní evaluace předsednictví tak nehovoří řečí čísel, ale spíše řečí osobních dojmů, publicistických komentářů a odborných studií. Jak navíc uvádí Daniela Kietz (2008a: 15), předsednictví mnohdy může úspěšně naplnit všechny požadované funkce, a přesto nemusí například dosáhnout úspěšného završení vyjednávání. Předsednický stát je totiž stále jedním z mnoha aktérů, kteří se v politickém systému EU pohybují.

Na obtížnost či téměř nemožnost předsednictví objektivně hodnotit a poté srovnávat jejich úspěšnost poukazují mnozí autoři (Schout 1998; Schout a Vanhoonacker 2006; Hayes-Renshaw a Wallace 2006). Martin Westlake a David Galloway (2004: 336) upozorňují na paradoxní skutečnost, že úspěšné a produktivní jednání Evropské rady může zastínit jinak konfliktní a špatně vnímané předsednictví a naopak. Dále vyzdvihují fakt, že odlišný pohled mohou mít politikové předsedajícího státu a nezávislí analytici, představitelé institucí EU či masová média. Předsednictví v sobě kombinuje řadu funkcí a málokterý pozorovatel je schopen kompetentně vyhodnotit například jak organizační funkci předsednictví, tak reprezentaci EU. Objektivitu hodnocení (a zejména srovnávání) konkrétních mandátů výrazně ztěžuje skutečnost, že každá země zaujímá odlišnou výchozí pozici. Na vědomí je potřeba mít například skutečnost, že průběh předsednictví může být narušen neočekávanou zahraničněpolitickou událostí.⁷ Velký vliv má také atmosféra v EU, která předsednictví doprovází, vnitropolitická situace v předsednické zemi či vnitropolitická situace v ostatních členských státech EU (Bunse 2009: 56–58).

Na komplexní hodnocení předsednictví přesto nelze rezignovat. Podle Adriaana Schouta (1998: 5) je dobré předsednictví to, které uspělo ve svých programových cílech, prokázalo dobré organizační a mediační schopnosti a při jeho hodnocení převážil pozitivní tón. Za neúspěšné předsednictví je pak považován mandát, který nedokázal naplnit své programové cíle (či alespoň jejich zásadní část), nezvládl organizační a vyjednávací úkoly předsednictví a při jeho hodnocení převážil negativní tón.

Jaká jsou tedy kritéria pro hodnocení jednotlivých funkcí? Organizační funkce předsednictví a její (ne)zvládnutí je, jak již bylo uvedeno, klíčovým měřítkem úspěšnosti předsednictví. Jasná měřítko pro její hodnocení neexistují. Přípravenost jednání, (ne)fungující logistika a (ne)rozumitelná komunikace (a další aspekty a rozměry organizační funkce) jsou ovšem velmi patrné a snadno sdělné osobně. Úspěšné předsednictví by po organizační stránce mělo být schopno flexibilní a věcné komunikace s ostatními institucemi EU a bezchybného zvládnutí jednání Rady EU na všech úrovních.

Zejména v reprezentační funkci předsednictví, lépe řečeno v jejím nepochopení, lze nalézt příčiny špatně hodnocených mandátů. Úspěšné zvládnutí této funkce totiž vyžaduje součinnou schopnost koordinovat předsednictví s dalšími institucemi EU (zejména v dimenzi reprezentace EU) a schopnost upozadit potenciální národní zájmy (v dimenzi vnitřní reprezentace Rady, tedy v rovině, kdy je předsednický stát mluvčím Rady EU v dialogu s dalšími institucemi EU). Jedná se přitom o zcela odlišnou výchozí pozici. Zatímco reprezentace EU po předsednictví vyžaduje zohlednit pozici celé EU, v kontextu interinstitucionální reprezentace Rady zastupuje předsednictví partikulární zájem a nikoliv postoj národní země.⁸

Z hlediska hodnocení priorit je důležité (kromě obecných předpokladů) zohlednit několik faktorů. Prvním z nich je měřitelnost dosažených výsledků. Možným nástrojem může být komparace předsednického programu a skutečně dosaženého pokroku v oblasti legislativy. V této souvislosti lze poukázat na švédské předsednictví Rady EU z roku 2001, které si za jednu z hlavních priorit stanovilo rozšíření EU. Úspěšnost švédského mandátu se dala v tomto smyslu měřit například počtem uzavřených a otevřených kapitol. Obsahová úspěšnost předsednictví je hodnocena podle dalších již kvalitativních kategorií. Úspěšné předsednictví by tak mělo být schopno akcentovat potřebné priority EU, uchopit kontinuální témata evropské integrace, převzít obsahovou agendu svého předchůdce a neupřednostňovat národní témata na úkor priorit EU.

Hodnocení úspěšnosti či neúspěšnosti vyjednávací funkce, tedy schopnosti předsednictví působit jako architekt kompromisu v Radě EU, je do značné míry subjektivní. Neskládá se totiž jen z počtu schválených položek například v proceduře spolurozhodování. Při hodnocení vyjednávací funkce je potřeba zohlednit požadavky, které jsou kladeny především ze strany EU a členských států. Okolí (tj. členské státy a instituce EU) klade na vyjednávací funkci předsednictví, podle níž hodnotí její úspěšnost, několik navzájem souvisejících požadavků. Jedná se především o povahu projednávané otázky, apriorní posouzení vyjednávače, potenciální přítomnost jiných vyjednávačů a citlivost projednávané problematiky. Základním důležitým předpokladem je ovšem odstranění položek, jež mohou být konfliktní z pozice národních zájmů předsednické země. Důležitým předpokladem zvládnutí negociační funkce je včasná příprava, která by měla spočívat ve sledování vývoje legislativy již před výkonem předsednictví a v koordinaci s předchůdcem a nástupcem v předsednické funkci (Kietz 2008a: 15–16).

Srovnávání jednotlivých předsednictví je tedy, jak jasně vyplývá z předchozího rozboru, záležitostí obtížnou. Úspěch předsednictví přímo determinují základní charakteristiky jednotlivých zemí. Těžko například očekávat od Malty či Estonska v čele EU stejný vliv na mezinárodní scénu, jako když předsednictví drží Německo či stálí členové Rady bezpečnosti OSN Francie a Velká Británie s jejich koloniální minulostí a jazyky, které používá velká část světa a jež jsou pracovními jazyky institucí EU. Obdobně se velikost státu, jeho ekonomická vyspělost, délka členství v EU či počet státních příslušníků na důležitých postech ve strukturách EU promítá do možností předsednických států. Konkrétní předsednictví může výrazně ovlivnit rovněž politická konstelace – pokud například 20 z 27 aktuálních vlád nesdílí ideologické zázemí s vládou předsednické země, lze očekávat obtížnější hledání kompromisu. Díky této výrazné strukturální podmíněnosti výkonu jednotlivých předsednictví se zdá nadměru obtížné srovnávat skutečný výkon při realizaci předsednické funkce.

5. Kontext českého předsednictví

Ohledně souvislostí českého předsednictví se potvrdily všechny teoretické předpoklady úspěchu (a hodnocení) předsednictví, na něž jsme poukázali v předchozím úseku – zahraničněpolitická situace, situace v Evropské unii či vliv vnitřní politiky. Kontext českého předsednictví lze ve stručnosti rozdělit na zahraničněpolitický a vnitropolitický. Jak v první, tak ve druhé kontextuální rovině se Česká republika, lépe řečeno její politická elita, nenacházela v jednoduché situaci.

Ze zahraničněpolitického hlediska nastupovala Česká republika do předsednické funkce v době turbulentního světového i unijního dění. Světové scéně dominovalo téma hospodářské

krize globálního rozsahu a pokračující emancipace nastupujících mocností BRICs (Brazílie, Rusko, Indie a Čína). S velkými očekáváními se vzhlíželo k novému americkému prezidentovi Baracku Obamovi, který převzal USA po osmileté vládě republikánské administrativy George W. Bushe. Začátek českého předsednictví výrazně ovlivnil násilný střet v Gaze a energetická krize, způsobená přerušением dodávek plynu z Ruska přes Ukrajinu dále do střední Evropy.

Pro české předsednictví však byl určující zejména evropský kontext. Jeho dominantním rysem byl fakt, že Česká republika přebírala funkci po Francii a aktivistickém, aktivním a mediálně zdatném prezidentu Nicolasu Sarkozym. Za českého předsednictví se rovněž očekával posun v ratifikaci Lisabonské smlouvy, přičemž předsednické zemi příliš nenahrával fakt, že se v dané době řadila mezi několik zemí, jež reformu zakládajících smluv dosud neratifikovaly. V České republice dosud nebyla přijata společná měna euro, ba co víc, doposud nebyl ani určen termín, ke kterému datu by se mělo začít o přístup k eurozóně usilovat. Jistou nepravdělnost představoval i v červnu končící mandát Evropského parlamentu (EP) a Evropské komise⁹ a s tím související evropské volby.

Vnitropolitická atmosféra předsednictví byla do značné míry učena dlouhou dobu před jeho začátkem. Česká republika trpí od parlamentních voleb v roce 1996 existencí slabých a křehkých vlád, které nemají v Poslanecké sněmovně dostatečnou (či vůbec žádnou) většinu a vedle snahy o prosazení svého programu musí stále bojovat o samou existenci. Poslední parlamentní volby v roce 2006 vedly k situaci, kdy levostředové a levicové strany (ČSSD a KSCM) získaly stejně jako pravicové a pravostředové formace (ODS, KDU-ČSL a nově také Strana zelených) rovnou polovinu mandátů. V lednu 2007, půl roku po volbách, vznikla koaliční vláda ODS, KDU-ČSL a zelených, která se opřela o podporu dvou poslanců zvolených za ČSSD. Tento nestandardní způsob konstrukce vládní většiny posunul vztahy mezi ČSSD a ODS k otevřenému antagonismu, který české politice vládl také v předpředsednické době. Již na jaře 2008 se předseda ČSSD Jiří Paroubek vyjádřil ve smyslu, že vláda bude cílem opozičních útoků také během předsednictví (Kaniok 2008), čímž se česká situace zřetelně lišila od slovinské, kde se vláda s opozicí domluvila na „klidu zbraní“ během trvání předsednictví. Slabá pozice vlády byla navíc výrazně zhoršena těsně před předsednictvím, když ČSSD drtivě v listopadu 2008 vyhrála jak krajské, tak senátní volby (Dančák 2009).

Obavy panovaly také v souvislosti s osobou prezidenta republiky Václava Klause, který je považován za kritika hlubší evropské integrace. Jak česká, tak zahraniční média se obávala možného Klausova aktivismu a jeho kontroverzních vyjádření. Klausovo potenciální ostří měl otupit z hlediska unijního předsednictví prozíravý výběr klíčových zahraničněpolitických postů v Topolánkově vládě – nové křeslo místopředsedy vlády pro evropské záležitosti obsadil bývalý disident Alexander Vondra, zkušený zahraničněpolitický pragmatik, a ministrem zahraničí se stal Karel Schwarzenberg, mezinárodně uznávaný politik se silným evropským ideovým zakotvením.

K dalším vnitřním strukturálním podmínkám formujícím české předsednictví patří nízká míra entuziasmu českých občanů vůči EU. Podle posledního šetření Eurobarometru z konce roku 2008 pokládalo členství v EU za prospěšné 46% Čechů,¹⁰ což zemi řadilo v unijním srovnání na 19. místo (Eurobarometer 2008: 32). V ostatních parametrech, jako například důvěra k evropským institucím, čeští občané patřili k mírně nadprůměrně pozitivně hodnotícím. O evropské dění se Češi příliš nezajímají, což se potvrdilo také v předpředsednickém období. Například o dění v souvislosti s Lisabonskou smlouvou se podle výzkumů veřejného mínění

nezajímalo téměř 80% Čechů, stejné číslo pak vůbec nevědělo či matně tušilo, co pojem Lisabonská smlouva označuje (CVVM 2008: 2, 4).

Jak vnější, tak vnitřní kontext českého předsednictví vedl k extrémně nízkým očekáváním (Kaczynski 2009a). Schopnost vlády premiéra Mirka Topolánka zvládnout předsednictví Rady EU vzhledem k nejisté vnitropolitické situaci byla zpochybňována zahraničními experty, poslanci EP a analytiky. Například analýza¹¹ společnosti Newton Media z listopadu 2008 ukázala, že politická nestabilita v České republice byla v říjnu nejvíce frekventovaným¹² mediálním argumentem pro neúspěch předsednictví (Mediainfo 2008). Koncem října 2008 se v této souvislosti dokonce v českých a evropských médiích objevily úvahy o tom, že nejlepší by bylo, kdyby předsednictví i po 1. 1. 2009 vykonávala ještě Francie, případně kdyby si Česká republika vyměnila předsednictví se Švédskem.¹³ Dlužno dodat, že například slovinské předsednictví takto nízká očekávání neprovázela.

6. Priority českého předsednictví

Pracovní program českého předsednictví nesl podtitul „Evropa bez bariér“, což mělo vystihovat Českou republikou preferovanou Evropu „bez vnitřních, ekonomických, kulturních a hodnotových bariér“ (Úřad vlády České republiky 2009a: v). Leitmotiv předsednictví odkazoval na přetrvávající bariéry ve volném pohybu, vztahující se zejména na omezení volného pohybu osob z nových členských států a na opatrnou politiku v liberalizaci služeb. České předsednictví explicitně vyjádřilo své liberální ideové zakořenění, když uvedlo, že i v době krize by se EU měla vyhnout nadměrné regulaci a zvýšené míře protekcionismu (Úřad vlády České republiky 2009a: v). Česká republika prezentovala svůj program v mediální zkratce jako „3E“ – Ekonomie, Energetika a EU ve světě. Úvodní obecné poznámky programu tedy poměrně jasně indikovaly, jak by podle České republiky měl dlouhodobý vývoj v EU vypadat. Mělo by dojít k celkové liberalizaci, k odstranění všech zbývajících překážek pohybu a rozvoji lidského kapitálu prostřednictvím podpory vzdělání a výzkumu a vývoje. V oblasti energetiky Česká republika volala například po celkové diverzifikaci dodávek komodit či vývoji obnovitelných zdrojů. V oblasti vnějších vztahů EU se české předsednictví přiklonilo k dalšímu rozšíření EU a potvrdilo svou transatlantickou orientaci na USA (Úřad vlády České republiky 2009a: vi–viii).

Česká republika se v programu vyhnula diskusím na dvě velmi ožehavá témata, kterým obvykle dominují velké země – zemědělství (SZP) a finanční perspektivě. Těsně před započítím prezidentství byl totiž proveden „health check“ SZP, který stanovil, jak má tato politika fungovat až do roku 2013. V souvislosti s finanční perspektivou měly v roce 2009 začít debaty o její podobě po roce 2013. Právo iniciativy však má v této oblasti tradičně Evropská komise, která do konce června žádný návrh nepřednesla (Mora 2009).

7. Průběh českého předsednictví

Průběh českého předsednictví předznamenala již kampaň, která jej měla propagovat. Zatímco oficiální slogan „Evropa bez bariér“ kontroverzi nepřinesl, dvojsmyslný titul pro domácí kampaň „Evropě to osladíme“¹⁴ rozporuplné reakce vyvolal. Ještě mnohem větší pozornost

k českému předsednictví pak přitáhla instalace Entropa umělce Davida Černého v sídle Rady EU, která často provokativním způsobem upozornila na stereotypy, které se vztahují k jednotlivým členským zemím. Vyobrazení Bulharska jako tureckého záchodu vedlo k formální protestní nótě a následnému zakrytí Bulharska na instalaci.¹⁵ Konflikt s autorem ale měla nakonec také česká vláda, protože Černý při oficiálním představení předstíral, že na instalaci se podíleli umělci ze všech 27 členských států, po pár dnech však vyšlo najevo, že smyšlená jména autorů vůbec neexistují.

Česká republika začala své předsednictví dvojicí vnějších krizí – násilnostmi v Gaze a přerušením dodávek plynu z Ruska přes Ukrajinu do některých členských států EU. V izraelsko-palestinském konfliktu se týmu vedenému Karlem Schwarzenbergem za účasti švédského a francouzského kolegy a představitelů Evropské komise podařilo prosadit otevření humanitárních koridorů a zajistit dodávky pomoci. Spor se paralelně pokoušel řešit i Nicolas Sarkozy. Plynové krize se zhostil velmi aktivně přímo premiér Mirek Topolánek a po dvou týdnech intenzivních jednání v Moskvě a Kyjevě se podařilo dodávky plynu obnovit. Podobný zahraničněpolitický problém jako 2G (Gas and Gaza) již české předsednictví do svého konce řešit nemuselo.

Dalšímu průběhu předsednictví dominoval boj s ekonomickou krizí, což se odrazilo například v březnovém bruselském summitu, který se věnoval protekcionismu. Téma ekonomické recese přetrvávalo na agendě i pro jarní summit Evropské rady, kde se na popud českého předsednictví projednávala i témata energetické bezpečnosti a Východního partnerství s šesti státy bývalého Sovětského svazu. Den 24. 3. zhatil vyhlídky na příznivé hodnocení českého předsednictví, když Poslanecká sněmovna vyslovila vládě nedůvěru, takže dvě velké dubnové akce – summit G20 v Londýně a návštěvu amerického prezidenta Baracka Obamy – absolvovala vláda v demisi. I přesto se v dubnu podařilo v EU vyjednat legislativu ke zpřísnění dohledu nad ratingovými agenturami, označovanými za jednoho z viníků ekonomické krize. Do odstoupení kabinetu M. Topolánka dne 8. 5. Praha ještě hostila tři velké summity – k Východnímu partnerství, k zaměstnanosti a o Jižním koridoru.¹⁶ Nová úřednická vláda pod vedením Jana Fischera pokračovala v administraci předsednictví, zastupovala EU na summitech s Čínou, Ruskem, Koreou a Pákistánem, ale zejména se jí podařilo na červnovém summitu Evropské rady v Bruselu dojednat kompromis ohledně čtyř klíčových bodů – záruk pro Irsko kvůli Lisabonské smlouvě, nového rámce evropského finančního dohledu, společného postupu při ochraně klimatu a ohledně obsazení postu předsedy Evropské komise pro příští funkční období.

8. Aplikace kritérií na české předsednictví

Jak již bylo naznačeno v teoretické části, předsednictví lze hodnotit z více pohledů. V naší analýze se zaměříme na dvě perspektivy. V prvé řadě zhodnotíme české předsednictví pomocí standardních kritérií, která byla představena v kapitole 4. Jak jsme již uvedli, v souvislosti s prioritami se analýza zaměří na tři hlavní oblasti českého předsednictví – energetiku, ekonomiku a Evropu ve světě. Předsednický program pochopitelně pokrýval téměř všechny evropské policie, z prostorových důvodů se jim ovšem věnovat nelze.¹⁷ Následně bude pojednáno o mediálním obrazu předsednictví a jeho vnímání.

V rámci obecného hesla „Evropa bez bariér“ se za českého předsednictví snížil počet zemí, které neposkytovaly zcela volný pohyb osob pro státy přistoupivší v roce 2004 na polovinu, když si omezení pro pracovní síly ponechaly pouze Německo a Rakousko.

Co se ekonomiky týče, možnosti reakce nevelkého státu, který není členem G20, ani eurozóny, byly z povahy věci poměrně omezené. Navíc prvotní reakce Unie již byla narýsována prostřednictvím návrhů expertní skupiny vedené Jacquesem de Larosièrem,¹⁸ jíž se žádný český zástupce neúčastnil. Předsednictví však dosáhlo svého velkého cíle, když se mu i přes nelibost Francie podařilo zamezit protekcionistickým tendencím a apelovat na vyvarování se nadměrných zásahů států. Česká republika nebyla krizí tolik dotčena, proto brojila proti nadměrným zásahům, a navíc preferovala řešení bez dalšího posilování pravomocí evropské úrovně, což samozřejmě vyvolalo kritiku z úst levicových politiků a aktérů preferujících hlubší integraci.

Konfrontaci programu s realitou v ekonomické oblasti obsahuje tabulka číslo 1. Kromě legislativy je možno poukázat na přijetí závěrů¹⁹ Rady EU, které se věnovaly vnitřnímu trhu v EU a snižování administrativní zátěže. V oblasti ozdravení finančních trhů a jejich rozvoje bylo v souladu s programem předsednictví přijato několik směrnic, čímž se podařilo cíle naplnit, i když některé z legislativních aktů byly formálně přijaty až během švédského předsednictví. V těchto případech nicméně lze označit dosažení shody v Radě EU za úspěch českého předsednictví, protože podzimní hlasování v Radě EU bylo pouze formální.

Tabulka 1: Přehled legislativních aktů v oblasti hospodářské a finanční záležitosti

Název	Postup českého předsednictví	Stav k 30. 11. 2009
Nařízení EP a Rady (ES) č. 1060/2009 ze dne 16. 9. 2009 o ratingových agenturách	EP schválil 23. 4. se změnami, 13. 5. stanovisko EHSV	27. 7. shoda v Radě, 16. 9. podpis EP a Rady
Směrnice EP a Rady 2009/110/ES ze dne 16. 9. 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností, o změně směrnic 2005/60/ES a 2006/48/ES a o zrušení směrnice 2000/46/ES	EP schválil 24. 4. se změnami	27. 7. shoda v Radě, 16. 9. podpis EP a Rady
Nařízení EP a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. 9. 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001	EP schválil 24. 4. se změnami	27. 7. přijetí v Radě, 16. 9. podpis EP a Rady
Směrnice Rady 2009/47/ES ze dne 5. 5. 2009, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o snížené sazby DPH	10. 2. jednání v Radě, 19. 2. schválil EP se změnami, 25. 2. stanovisko EHSV	5. 5. formální přijetí Radou
Směrnice Rady 2009/69/ES ze dne 25. 5. 2009, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému DPH, pokud jde o daňové úniky spojené s dovozem	24. 4. schválen v EP se změnami, 13. 5. stanovisko EHSV, 9. 6. politická dohoda Rady	25. 6. formální přijetí Radou
Směrnice Rady, kterou se mění směrnice 92/79/EHS, 92/80/EHS a 95/59/ES, pokud jde o strukturu a sazby spotřební daně z tabákových výrobků (2008/0150/CNS)	24. 3. schváleno v EP se změnami, 25. 3. stanovisko EHSV, 5. 5. jednání v Radě	10. 11. politická dohoda Rady

Zdroj: Sulženko 2009

S prvním E, tedy s ekonomikou, úzce souviselo téma konkurenceschopnost. Legislativní položky přijaté v této oblasti proto zahrnujeme do naší analýzy. Předsednictví podporovalo

implementaci směrnice o službách²⁰ a v této oblasti vyvíjelo také intenzivní legislativní činnost. Přehled realizovaných položek přináší tabulka číslo 2. Také v této souvislosti je potřeba uvést, že byť k formálnímu podpisu legislativních aktů došlo mnohdy až za švédského předsednictví, faktického kompromisu bylo dosaženo během mandátu České republiky.

Tabulka 2: Přehled legislativních aktů v oblasti konkurenceschopnost

Název	Postup českého předsednictví	Stav k 30. 11. 2009
Směrnice EP a Rady 2009/43/ES ze dne 6. 5. 2009 o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství	23. 4. schválen Radou	6. 5. podpis EP a Rady
Směrnice EP a Rady 2009/81/ES ze dne 13. 7. 2009 o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti a o změně směrnic 2004/17/ES a 2004/18/ES	14. 1. schválen v EP se změnami	7. 7. schválen Radou, 13. 7. podpis EP a Rady
Nářízení EP a Rady (ES) č. 661/2009 ze dne 13. 7. 2009 o požadavcích pro schvalování typu motorových vozidel, jejich přípojných vozidel a systémů, konstrukčních částí a samostatných technických celků určených pro tato vozidla z hlediska obecné bezpečnosti	10. 3. schváleno v EP se změnami, 22. 6. schváleno v Radě	13. 7. podpis EP a Rady
Směrnice EP a Rady 2009/127/ES ze dne 21. 10. 2009, kterou se mění směrnice 2006/42/ES, pokud jde o strojní zařízení pro aplikace pesticidů	22. 4. schváleno v EP se změnami	24. 9. schváleno v Radě, 21. 10. podpis EP a Rady
Návrh směrnice EP a Rady o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (přepracované znění) Provádění „Small Business Act“ (2009/0054/COD)	8. 4. EP připojil dodatek	Stále v procesu projednávání
Nářízení Rady (ES) č. 723/2009 ze dne 25. 6. 2009 o právním rámci Společenství pro konsorcium evropské výzkumné infrastruktury (ERIC)	14. 1. stanovisko EHSV, 19. 2. přijato v EP se změnami, 5. 3. jednání v Radě, 28. 5. politická dohoda Rady	25. 6. formální přijetí Radou
Nářízení EP a Rady (ES) č. 1006/2009 ze dne 16. 9. 2009, kterým se mění nařízení (ES) č. 808/2004 o statistice Společenství o informační společnosti	2. 4. schváleno v EP se změnami	13. 7. schváleno Radou, 16. 9. podpis EP a Rady

Zdroj: Sulženko 2009

Energetika se ukázala být dominantním tématem celého předsednictví a zejména z popudu českého vicepremiéra pro evropské záležitosti A. Vondry se energetika dostala jako významné téma na evropskou agendu a navíc jako téma, jemuž by měla být v budoucnu věnována zvýšená pozornost. Předsednictví si vydobylo uznání za diplomatické úsilí, jímž přispělo k obnově dodávek plynu z Ruska přes Ukrajinu. Navíc se výrazně zvýšily unijní finanční prostředky na energetickou bezpečnost a zahájily se konkrétnější diskuse ohledně Jižního koridoru, který je plánován jako cesta k diverzifikaci dodávek energií. V neposlední řadě došlo ke schválení třetího energetického balíčku, který má přispět k budování společného trhu s energetikou. Balíček je možno označit v agendě energetiky za největší legislativní úspěch předsednictví, jemuž se ovšem podařilo vyjednat další relevantní položky, jež korespondovaly s prioritami obsaženými v předsednickém programu. Jejich přehled shrnuje tabulka 3.

Tabulka 3: Přehled legislativních aktů v oblasti energetika

Název	Postup českého předsednictví	Stav k 30. 11. 2009
Směrnice EP a Rady 2009/125/ES ze dne 21. 10. 2009 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie	24. 4. schváleno EP se změnami	25. 9. schváleno Radou, 21. 10. podpis EP a Rady
Směrnice EP a Rady o označování pneumatik s ohledem na palivovou účinnost a jiné důležité parametry (2008/0221/COD)	22. 4. schváleno EP se změnami, 12. 6. jednání v Radě, 30. 6. přijetí pozměňovacího návrhu	25. 11. schváleno v EP
Třetí energetický balíček		
Směrnice EP a Rady 2009/72/ES ze dne 13. 7. 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se elektřinou a o zrušení směrnice 2003/54/ES	9. 1. přijetí společného postoje v Radě, 22. 4. schváleno v EP se změnami, 25. 6. přijetí Radou	13. 7. podpis EP a Rady
Směrnice EP a Rady 2009/73/ES ze dne 13. 7. 2009 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES	9. 1. přijetí společného postoje v Radě, 22. 4. schváleno EP se změnami, 25. 6. přijetí Radou	13. 7. podpis EP a Rady
Narižení EP a Rady (ES) č. 714/2009 ze dne 13. 7. 2009 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a o zrušení narižení (ES) č. 1228/2003	9. 1. přijetí společného postoje v Radě, 22. 4. schváleno EP se změnami, 25. 6. přijetí Radou	13. 7. podpis EP a Rady
Narižení EP a Rady (ES) č. 713/2009 ze dne 13. 7. 2009, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů	9. 1. přijetí společného postoje v Radě, 22. 4. schváleno v EP se změnami, 25. 6. přijetí Radou	13. 7. podpis EP a Rady
Narižení EP a Rady (ES) č. 715/2009 ze dne 13. 7. 2009 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám a o zrušení narižení (ES) č. 1775/2005	9. 1. přijetí společného postoje v Radě, 22. 4. schváleno v EP se změnami, 25. 6. přijetí Radou	13. 7. podpis EP a Rady

Zdroj: Sulženko 2009

Není možné rozebírat, a to ani u priorit 3E, význam každé legislativní položky. Z kvalitativního hlediska je ovšem možno konstatovat, že české předsednictví bylo v prosazování témat, jež považovalo za důležité, úspěšné. Jak uvádí Piotr Kaczynski (Kaczynski 2009a), přístup předsednictví byl ve všech třech E aktivní. České republice se podařilo prosadit deklarovaný liberální přístup zejména v ekonomice, důležitá legislativa byla přijata ale také například v oblasti energetiky.

Z hlediska vyjednávání kompromisů v Radě EU a následné interakci s EP se českému předsednictví podařilo dosáhnout konečné shody ve více než 80 položkách (Rettman 2009). Řada z legislativních návrhů přitom byla kontroverzní a kompromisu se v nich dosahovalo obtížně. Vyřadí-li se z počtu dohodnutých předloh položky, které pouze zjednodušovaly již existující legislativu, dosáhlo české předsednictví signifikantního posunu v 50 předlohách. České předsednictví tím výrazně překonalo jak předchozí francouzské, tak slovinské předsednictví (Rozhovor s představitelem SZ České republiky při EU ze dne 15. 7. 2009). Úspěch v negociaci byl způsoben dvojicí důvodů. První z nich lze spatřovat ve faktu, že v době českého předsednictví končily mandáty EP a Evropské komise. Obě instituce tak byly nakloněny k uzavírání kompromisů a dohod. Druhou příčinou pak byla kvalitní příprava českých vyjednavců. Ti si již během léta 2008 připravili seznam legislativních položek, které potenciálně mohly připadat pro české předsednictví v úvahu. Vývoj dané legislativy v Radě a EP byl během francouz-

ského předsednictví pečlivě sledován a položky průběžně aktualizovány (Rozhovor s představitelům SZ České republiky při EU ze dne 15. 7. 2009). Například i francouzští zástupci v Radě EU byli překvapeni profesionalitou jednání a hladkostí jejich průběhu (Pur 2009).

Z hlediska priority Evropa ve světě, která se logicky překrývá s analýzou reprezentační funkce předsednictví, předsednictví dosáhlo zejména zahájení projektu Východního partnerství, prostřednictvím kterého EU navazuje užší styky s šesti post-sovětskými republikami. V Praze sice přednesl svůj projev o jaderném odzbrojení nový prezident USA Barack Obama, ale k žádnému výraznému rozvoji vztahů USA – EU nedošlo. Rovněž se nepodařilo postoupit v přístupových jednáních s Chorvatskem, která blokuje územní spor se Slovinskem. Až na poslední chvíli se podařilo oživit přístupový proces s Tureckem.

Z hlediska reakce na nečekané události si Česká republika výrazně lépe vedla v plynové krizi, aktivity v izraelsko-palestinském konfliktu jsou hodnoceny rozpačitě. Jednak z důvodu proizraelštějšího kurzu tehdejší české vlády, než je v EU pravidlem, a také kvůli omezeným výsledkům mise, které se nepodařilo vyřešit konflikt jako celek. Očekávat však velký úspěch českého předsednictví v oblasti, kde po desetiletí selhává diplomacie velmocí, by ovšem bylo zcela nerealistické.²¹

Jasný předěl ve výkonu předsednictví znamenal březnový pád vlády, pro nějž ztratila Česká republika prostor k dosažení něčeho nad rámec základního zajištění chodu předsednictví. Vláda bez důvěry a následná dočasná úřednická vláda totiž nepožívala valné autority při jednání v rámci Unie, ani navenek (Kaczynski 2009b). Z funkce aktivního předsedy, snažícího se vést jednání určitým směrem, se stal pouze moderátor. Zatímco Mirek Topolánek sám přiznal, že při neustále napjatých vztazích s Francií spoléhal zejména na pomoc Německa, případně Holandska a Švédska (Topolánek 2009: 12), vnější pozorovatelé si povšimli, že po pádu vlády byl vliv Německa na aktivitách předsednictví ještě zřetelnější.

Organizační funkci české předsednictví zvládlo.²² V jeho průběhu se uskutečnilo přes 3000 zasedání na různých úrovních Rady EU, summitů a jednání se třetími zeměmi, jež české předsednictví ve spolupráci s Generálním sekretariátem Rady EU připravilo a řídilo. Na organizaci předsednictví nebyla během jeho průběhu vznesena žádná kritická námitka. Čeští předsedající byli partneři z ostatních zemí EU oceňováni za připravenost a flexibilitu (Rozhovor s představitelům SZ ČR při EU ze dne 14. 7. 2009; Kaczynski 2009a). Dílčí občasně výtky se přes převládající pozitivní hodnocení týkaly nedostatečných předběžných konzultací (Rettman 2009; Král, Bartovic a Řiháčková 2009: 69–71).

Zvládnutím organizační funkce české předsednictví dostalo základnímu nároku, který bývá kladen na předsednictví nových členských států. Jak v případě skandinávských zemí, které do EU přistoupily v roce 1995 a poprvé předsedaly na přelomu milénia, tak například v souvislosti se Slovinskem byl základní předpoklad vztahovaný k jejich předsednictvím směřován na hladkou organizaci a korektní vedení jednání. Na politickou dimenzi předsednictví tak znatelný nárok kladen nebyl.

S výjimkou blamáže²³ při počátku krize v Gaze předsednictví obstálo také při plnění reprezentační funkce. Za velmi zdařilé bylo považováno jednání předsednictví při řešení tzv. plynové krize z ledna 2009 (Moore 2009; Willoughby 2009; Rettman 2009). Pozitivně byla přijímána také iniciativa Východního partnerství. Naopak, kvůli sporu mezi Slovinskem a Chorvatskem, téměř nijak nepokročila přístupová jednání mezi EU a Chorvatskem. Standardně si předsednictví počínalo při reprezentaci Rady EU při vyjednávání s EP a Evropskou

komisí. Podle představitelů SZ České republiky při EU mělo předsednictví roli při nestranné reprezentaci usnadněnu tím, že v projednávaných návrzích legislativy nemělo výrazný národní zájem, který by se lišil od konsenzu dosaženého v Radě EU (Rozhovory s představiteli SZ České republiky při EU ze dne 14.–15. 7. 2009).

Aplikujeme-li na české předsednictví Elgströmovy a Tallbergovy ideální typy přístupu země k výkonu mandátu, lze konstatovat, že české předsednictví se blížilo spíše racionálnímu modelu. Česká vláda tak překvapivě nenásledovala příklad Slovinska či dalších předsednických nováčků, což může být interpretováno jako mylná volba.

Otázkou ovšem je, zda byl český racionalismus vědomý. Lépe řečeno – české předsednictví do něj bylo do značné míry vmanévrováno okolnostmi a nejednalo se – alespoň v politické rovině – o volbu. Při formulaci priorit na přelomu let 2006 a 2007 nebyl liberalizační étos Topolánkovy vlády v evropském kontextu až tak kontroverzní. Rok 2008, zvláště pak jeho druhá polovina, v níž se v EU začala naplno projevovat hospodářská krize, a předchozí ochránářský přístup francouzského předsednictví, posunuly české priority a postup českého předsednictví do kontroverzní polohy. Důrazem na odstraňování bariér a celkovou liberalizaci EU se předsednictví – ve světle opatření typu šrotovné – dostalo do pozice aktéra důrazně prosazujícího vlastní zájmy. Piotr Kaczynski (2009b: 2) v této souvislosti poukazuje na to, že české předsednictví přecenilo své síly a v mnoha ohledech trpělo přehnanou sebedůvěrou. Otázkou je, nakolik tato poznámka nevyplývá spíše z kontextu, v němž se české předsednictví ocitlo a podle něhož bylo mnohdy hodnoceno.

9. Mediální obraz českého předsednictví

Poslední věta předchozí části textu uvozuje problematiku, která se z pohledu vnímání českého předsednictví ukázala jako klíčová – mediální přijetí. V této souvislosti je potřeba konstatovat, že Česká republika, lépe řečeno její představitelé, tento rozměr předsednictví podcenila.²⁴ Jestliže předsednický program, který byl fakticky hotov rok před zahájením předsednictví, na poslední chvíli přepsán být nemohl, doprovodné aktivity nejspíše měly sledovat umírněnější, byť možná nudnější tón. Dvojsmyslné slogany, provokativní instalace a videoklipy umocnily rezignaci českého předsednictví na konsenzus a umírněnost. Mediální kritiku přitom šlo na základě nízkých očekávání a skepse, jež panovala na podzim roku 2008, očekávat. Zejména francouzské sdělovací prostředky vysílaly jasné signály, že každé zaváhání předsednictví bude soustem, jež nebude promarněno. Jak uvádí Andrew Rettman (Rettman 2009), „Paříž se při každé příležitosti pokusila dávat najevo, že malá a nová členská země nemůže vedení Unie zvládnout“ a že „řada lidí si přála, aby české předsednictví zklamalo“.²⁵

Jak průběžné, tak konečné mediální hodnocení předsednictví tuto domněnku de facto podpořilo. Kromě kritiky objektivních chyb České republiky, jako bylo například již zmíněné zaváhání při počátcích krize v Gaze, se ve většině komentářů objevily prvky, jež s předsednictvím a jeho výkonem nesouvisí. Příkladem mohou být snímky bývalého předsedy vlády Mirka Topolánka z jeho pobytu ve vile italského premiéra Berlusconiho v květnu 2008, které uveřejnil španělský list *El País* v červnu 2009, které zcela irrelevantně tvořily kolorit hodnocení předsednictví (Moore 2009; Taylor 2009). Dalším příkladem mediální nekorektnosti a stereotypů může být osoba českého prezidenta Václava Klause. Domnělý či skutečný euroskeptik Klaus

byl, jak již bylo uvedeno, považován za jednu z největších hrozeb českého předsednictví. Důsledkem této zaujatosti tak bylo například mediální zjednodušení únorového projevu Václava Klause v Evropském parlamentu. Klausovo vystoupení bylo interpretováno jako „přirovnání evropské integrace ke komunistické diktatuře“ (EUBusiness 2009). Klaus přitom při svém vystoupení pouze konstatoval, že v Evropském parlamentu neexistuje klasická dělba poslanců vládní a opoziční. Za zavádějící lze označit úsudky o instalaci Davida Černého Entropa, která byla umístěna v budově Rady EU. Evropská integrace nutně potřebuje využít libovolné kanály k tomu, aby povzbudila zájem občanů, což se Černého plastice podařilo – podle přímých aktérů stály v budově Rady EU Justus Lipsus na plastiku fronty (Rozhovor s představitelem SZ České republiky při EU ze dne 15. 7. 2009; Charlemagne 2009a). Kontroverzní a často na hranici pohybuující se dílo bylo ovšem nakonec zkritizováno za svou urážlivost (Moore 2009; Taylor 2009).

Naopak oprávněně analytici a média poukazovala na nepochopitelné odvolání vlády Mirka Topolánka uprostřed předsednictví. Jakkoliv lze aktivity opozice označit z vnitropolitického hlediska za legitimní, jejich vyústění bylo časově nevhodné a ukázalo na provinčnost české politiky. Úspěšně zvládnuté předsednictví, k němuž měla Česká republika v březnu 2009 dobré předpoklady, totiž bylo dlouhodobým národním zájmem České republiky. Z pozitivního obrazu české politiky v EU mohl v následných letech profitovat libovolně složený kabinet. Předsednictví Rady EU je totiž jak členskými státy, tak institucemi EU chápáno jako úkol země, nikoliv konkrétní administrativy. Levicová opozice a část v dané době vládních poslanců tento fakt neakceptovala, jejich snaha o odvolání předsednické vlády byla o to nepochopitelnější, že opozice neměla připravenou alternativu. Úřednická vláda Jana Fischera, která nastoupila po měsíci fungování Topolánkovy vlády v demisi, byla východiskem v nouzi, nikoliv řešením.

Pád vlády byl také klíčovou událostí pro vnímání předsednictví médii. Jak uvádí analýza společnosti Newton Media, která pokrývala všechny zpravodajské a publicistické příspěvky vztahující se k českému předsednictví v českých médiích, hlasování o nedůvěře znamenalo jasnou změnu v přístupu sdělovacích prostředků. Zatímco do vyslovení nedůvěry Topolánkovu kabinetu se předsednictví hodnotilo podle konkrétních činů, po hlasování v Poslanecké sněmovně převládá v referování o předsednictví motiv oslabeného a poškozeného mandátu (Newton Media 2009: 23).

Zjevné je, že předsednictví nemohlo s médii bojovat či se výrazně ucházet o jejich přízeň. Skoro se zdá, že hodnocení předsednictví bylo napsáno již před jeho začátkem, a to zejména v zahraničí. Zajímavý postřeh v tomto kontextu vyslovil jeden diplomat působící na Stálém zastoupení ČR při EU: „Vsaďte se, že švédské předsednictví, ať udělá cokoliv, bude hodnoceno jako úspěšné. Jako úspěšné totiž bylo mediálně nastavené před zahájením. A média nepřiznají chybu, v souvislosti s informováním o Evropě jsou nebývale stereotypní“ (Rozhovor s představitelem SZ České republiky při EU ze dne 15. 7. 2009).²⁶

10. Závěr

Český komentátor Adam Drda ve své poměrně smířlivé analýze českého předsednictví Rady EU pro týdeník *European Voice* uvádí: „Je téměř bezvýznamné dívat se na to, kolika jedním Česi úspěšně předsedali a kolik rozhodnutí za jejich vedení EU učinila. Stejně tak nemá

cenu uvádět, že politika nejsou novinové titulky, ale drobná práce v zákulisí, kterou veřejnost nevnímá. Je to bezvýznamné, protože – a to je jádro českého selhání – politika jednoduše není technická disciplína. Politika je také otázka umění zaujmout, otázka spolehlivosti a důvěryhodnosti“ (Drda 2009).

Zdá se, že přístup, který zaujal Adam Drda, v současné reflexi nejen českého předsednictví, ale evropské integrace a politiky obecně převládá. Umění zvířit prach se dokonce stává leitmotivem pro expertní hodnocení předsednictví – analytik CEPS Piotr Kaczynski označil za druhou základní (vedle vnitropolitické nestability vedoucí k pádu vlády) příčinu neúspěchu českého předsednictví fakt, že česká reprezentace podcenila „měkký podbřišek EU“, kuloárový svět jednání, obědů a konferencí, kde se setkávají bruselští insideři, kteří posléze formují veřejné mínění (Kaczynski 2009b: 1). Poselství podobných závěrů je zjevné – obsah politiky není meritorní, na prvním místě je naopak forma. Aplikujeme-li totiž na české předsednictví standardní kritéria, zjistíme, že si vedlo velmi podobně jako předchozí mandáty. Z hlediska očekávání, jež jsou obecně nakládána na malé a nové země, tedy zvládnutí logistiky a negociace, bylo české předsednictví dokonce výborné. Jeho jedinou výraznou chybou byl březnový pád vlády, který ovšem spíše než na problematičnost předsednictví upozornil na nevyzrálou českou politiku.

Příběh českého předsednictví má několik závažných závěrů a ponaučení. S předstihem postulovaná očekávání a sdílená reputace členské země jsou pro výsledné hodnocení mnohem podstatnější, než je skutečný objektivní výkon. Jak očekávání, tak reputace (včetně oprávněných či mylných stereotypů) jsou totiž mediálně sdělné a věčné. Mediální obraz českého předsednictví byl proto zjednodušený a výběrový, pro výklad reality si často postačil pouze s účelově zvolenými symboly. Vlajka EU nevlající na Pražském hradě, Topolánkovy či Klausovy výroky vytržené z kontextu, rok staré fotky z Berlusconiho vily, pozdě napravené uřeknutí se mluvčího kabinetu, jednostranně podaná Entropa. Všechny zmíněné a řada dalších o substanci nic nevyovídajících symboly se staly podkladem pro hodnocení typu „nejhorší předsednictví všech dob“ (Rettman 2009; EurActiv 2009). Rozhovory s aktéry, popřípadě jejich vyjádření pro tisk však k podobně negativnímu závěru rozhodně nesměřují. Vlivné evropské sdělovací prostředky, které formují veřejné mínění, navíc od sebe překvapivě často opisují – jedna zpráva se několikrát replikuje a v mnoha případech žije v upravených variantách vlastní existencí. Samostatnou kapitolou mediálního pokrytí českého předsednictví pak byly české sdělovací prostředky, které si s přebíráním zahraničních komentářů či názorů blogerů v řadě případů vystačily a na vlastní tvorbu mnohdy zcela rezignovaly (Newton Media 2009: 29).

Povrchní mediální resumé, které zcela přehlušilo odborné hodnocení předsednictví, nevyovídá pouze o charakteru médií, ale také o měnícím se klimatu v EU. Účelově a povrchní odsudky mandátu malé země ukazují na to, že EU se po masivním východním rozšíření změnila. Kultura konsenzu a kompromisu, která dlouhodobě formovala evropskou integraci (a která byla nadměrně ohleduplná k menším a středně velkým státům), je podle všeho minulostí. Účet českého předsednictví fakticky konstatoval následující: nevelké členské státy si s předsednictvím (rozuměno s vedením EU) nedokážou poradit, více prostoru musí dostat velké země a předvídatelné instituce. V tomto kontextu lze ostatně chápat bezprecedentní tlak velkých členských států a institucí EU na ratifikaci Lisabonské smlouvy. K jejím nejdůležitějším bodům patří reforma hlasování v Radě EU a také reforma předsednictví. Ta mimo jiné obsahuje nové posty stálého předsedy Evropské rady a stálého předsedy Rady pro vnější vztahy. Byť o možném vlivu a reálné síle nových funkcí nepanuje shoda (Kietz a Maurer

2008: 107–110; Mahony 2009), lze předpokládat, že do rozhodovacího systému EU přispějí stabilitou a předvídatelností.

Jaké poučení může plynout z případové studie českého předsednictví pro předsednictví obecně? Opakovaně potvrzené tvrzení, že malé země si jsou schopny s předsednictvím poradit (Bunse 2009), se potvrdilo. Za druhé, pro hodnocení a vnímání předsednictví jsou mnohem důležitější masová média a jejich zpracování než měření výkonu předsednictví dle definovaných kritérií. Lépe řečeno, obsah nesehrává stejně podstatnou roli jako forma. Za třetí, mediální hodnocení předsednictví je založeno na faktorech, jež s předsednictvím nesouvisí či souvisejí pouze okrajově. Sebelepsi program a sebepropocovanější logistika jsou slabé zbraně v souboji s převládajícími obecnými soudy.

Poznámky

1. Pozitivní roli malých států při výkonu předsednictví je věnována kupříkladu monografie Simone Bunse „Small States and EU Governance“ (Bunse 2009).
2. Základními cíli předsednictví jsou myšleny základní priority, v českém případě šlo o ekonomiku, energetiku a postavení Evropské unie ve světě. Předsednické programy jsou v současnosti natolik obecné, že se nelze podrobně věnovat cílům a pokroku ve všech polích.
3. Sluší se nicméně poukázat na skutečnost, že českému předsednictví se podrobně věnovalo červecové číslo roku 2009 popularizačního měsíčníku Mezinárodní politika, v němž se nad různými aspekty předsednictví zamysleli především pracovníci Ústavu mezinárodních vztahů (např. Mats Braun nebo Petr Drulák).
4. Například Tindemansova zpráva či Zpráva tří moudrých mužů.
5. První a základní dělení předsednických funkcí určili v roce 1976 Helen Wallace a George Edwards (Hayes-Renshaw a Wallace 2006: 141), kteří předsednictví připsali následující funkce:
 - 1) manažer Rady,
 - 2) reprezentant Společenství v zahraničních vztazích,
 - 3) programový iniciátor,
 - 4) vyjednávač dohod,
 - 5) administrátor,
 - 6) kolektivní reprezentant Rady.Martin Westlake a David Galloway (2004: 334) přidávají k těmto funkcím ještě funkci čestného vyjednávače, kterou odlišují od funkce vyjednávače dohod. Zajímavou poznámku učinil v roce 1984 Jean-Louis Dewost (1984), který předsednictví přisoudil roli arbitra v případě politických konfliktů.
6. Řada malých zemí například výrazně neakcentuje funkci vnějšího reprezentanta a přenechává ji ostatním aktérům politického systému EU (EK, Vysoký představitel pro SZBP).
7. Poukázat lze například na belgické předsednictví z druhé poloviny roku 2001, jehož průběh poznamenaly zářijové teroristické útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku.
8. Za příklad nešťastného vztahu mezi předsednictvím a institucí lze označit italské předsednictví z roku 2003, které nezvládlo komunikaci s EP. Na počátku italského mandátu přirovnal předseda italské vlády německého poslance EP ke strážnému v nacistických koncentračních táborech a poté se italské předsednictví pokoušelo během diskuse o tzv. evropské ústavě omezit vliv EP na schvalování rozpočtu EU (Quaglia a Moxon-Browne 2006: 360).
9. Z hlediska legislativního cyklu EU je potřeba uvést, že obě instituce přestávají pracovat zhruba na konci dubna volebního roku.
10. Domácí průzkumy ukazují dokonce ještě nižší míru spokojenosti s členstvím v EU, za dobrou věc členství pokládá podle Centra pro výzkum společného mínění jen 40 % Čechů, přičemž relativní většina (43 %) zaujímá neutrální postoj (CVVM 2009: 2).

11. Citovaná analýza byla zaměřena na celostátní deníky Aha!, Blesk, Haló noviny, Hospodářské noviny, Lidové noviny, Mladá fronta Dnes, Právo, Šíp a vybrané týdeníky (Ekonom, Euro, Reflex, Respekt, Týden). Analýza pokrývala období od 1. do 31. října 2008.
12. Politická nestabilita jako příčina neúspěchu byla předmětem 15 % sledovaných příspěvků, 14 % získal velmi podobný argument zpochybňování kompetence české vlády/mandátu pro výkon předsednictví a tutéž hodnotu argument, že Česká republika dosud neratifikovala Lisabonskou smlouvu (Mediainfo 2008).
13. Tato úvaha má svůj původ ve článku rakouského deníku Kurier „Mach’s nochmal, Sarko“ ze dne 21. října 2008. Na politické rovině ji artikuloval například europoslanec za německou CDU/CSU Ingo Friedrich (Idnes 2008).
14. „Evropě to osladíme“ dovoluje dvojí, spíše protichůdný překlad – jednak ve smyslu osladit, tedy zpříjemnit, a za druhé ve smyslu „osladit“, tedy znepríjemnit. Heslo se po nepříliš vlídném přijetí posléze změnilo na „Sladíme Evropu“, které opět připouští dvojí překlad, nicméně tentokrát pozitivní – jednak ve smyslu zpříjemnit, za druhé ve smyslu koordinovat.
15. Což samozřejmě vedlo k ještě většímu zájmu o to, co se pod plentou ukrývá.
16. Zabýval se možností alternativních cest ropy a zemního plynu do Evropy s cílem omezit energetickou závislost na Rusku.
17. V této souvislosti lze odkázat na bakalářskou práci Petra Sulženka Deklarované versus skutečné cíle českého předsednictví, která byla obhájena na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v lednu 2010. Autor v práci zkoumá, jak se deklarované cíle českého předsednictví odrazily v legislativě projednané Radou EU.
18. Skupina vznikla z iniciativy předsedy Evropské komise José Manuela Barossa v listopadu 2008. Jejím cílem bylo vypracovat doporučení na revizi dohledu nad finančním sektorem. Zpráva skupiny byla publikována v březnu 2009.
19. Závěry Rady EU nejsou právně závazným dokumentem, ale shrnují dosaženou diskusi k dané položce či položkám. Fakticky ovšem má tento dokument politickou závaznost (Kaniok 2008: 78).
20. Implementaci se věnovalo „Fórum o službách a liberalizaci obchodu“ konané 2. 2. 2009 v Praze.
21. Mnohé komentátory rovněž zmátl Nicolas Sarkozy, který se paralelně snažil o utlumení konfliktu, což bylo interpretováno jako nedůvěra vůči českému předsednictví. Skutečností však je, že Francie zrovna předsedala Radě bezpečnosti OSN, takže zvýšená aktivita francouzského prezidenta byla logická.
22. O tom ostatně svědčí i článek Tonyho Barbera z Financial Times (2009: 11), který se následně hojně objevoval i v jiných médiích, ale docela věrně odrážel i stanoviska aktérů českého předsednictví v rozhovorech. Barber v článku cituje nejmenovaného bruselského vysokého úředníka: „Jejich úředníci byli velmi dobří. Jejich politici byli katastrofální.“
23. Myšleno je neuvážené vyjádření mluvčího předsedy vlády pro předsednictví Jiřího F. Potužníka, který v počátku krize označil postup Izraele za defenzivní, což nekonvenovalo převládajícímu postoji EU.
24. Petr Drulák poznamenává, že dobrá reputace patří k nejdůležitějším mocenským zdrojům nevelkých států, avšak Česká republika má zejména díky prezidentu Klausovi možnost dobré reputace v unijních záležitostech dosti ztíženu (Drulák 2008: 136–137).
25. Stejně postřehy vyslovovala řada pracovníků SZ České republiky při EU během osobní návštěvy jednoho z autorů tohoto textu v Bruselu v červenci 2009.
26. Poukázat lze například na Charlemagne 2009b či Centre for European Reform 2009.

Použité zdroje

- Barber, Tony. 2009. „Czech life support misery to end.“ *Financial Times*, 17. 6. 2009.
- Bengtsson, Rikard. 2003. „The Council Presidency and external representation.“ In: *European Union Council Presidencies: A Comparative Perspective*. Ed. Ole Elgström. London: Routledge, 55–71.
- Bunse, Simone. 2009. *Small States and EU Governance*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

- Centre for European Reform. 2009. *The Swedish EU Presidency*. CER Briefing Note July 2009 (http://www.cer.org.uk/pdf/bn_swedish_pres_july09.pdf).
- CVVM. 2008. *Povědomí občanů ČR o Lisabonské smlouvě a zájem o ní (sic!)*. (http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100850s_pm81217.pdf).
- CVVM. 2009. *Občané o členství České republiky v Evropské unii*. (<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?disp=zpravy&lang=0&r=1&s=&offset=&shw=100916>)
- Dančák, Břetislav. 2009. „Czech political turmoil doesn't augur well for presidency stint.“ *Europe's World*, Spring.
- Drda, Adam. 2009. *A Wasted Opportunity*. European Voice (<http://www.europeanvoice.com/article/2009/06/a-wasted-opportunity/65358.aspx>).
- Drlák, Petr. 2008. „Možnosti nízkoprofilového předsednictví.“ In: *Jak předsedat Evropské unii? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Ed. Jan Karlas. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 136–143.
- Elgström, Ole. 2003. „Introduction.“ In: *European Union Council Presidencies: A comparative perspective*. Ed. Ole Elgström. London: Routledge, 1–17.
- Elgström, Ole a Tallberg, Jonas. 2003. „Conclusion: Rationalist and sociological perspectives on the Council Presidency.“ In: *European Union Council Presidencies: A comparative perspective*. Ed. Ole Elgström. London: Routledge, 191–205.
- EUbusiness. 2009. *Stormy Czech EU Presidency ends without glamour*. EUbusiness, 28. 6. 2009 (<http://www.eubusiness.com/news-eu/1246157222.39/>).
- EurActiv. 2009. *Brussels breathes again as EU presidency goes to Sweden*. 26. 6. 2009 (<http://www.euractiv.com/en/opinion/brussels-breathes-eu-presidency-goes-sweden/article-183562>).
- Eurobarometer. 2008. *Eurobarometer 70*. (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb70/eb70_first_en.pdf).
- Hayes-Renshaw, Fiona a Wallace, Helene. 2006. *The Council of Ministers*. London: Palgrave Macmillan.
- Henderson, Douglas. 1998. „The UK Presidency: an Insider's View.“ *Journal of Common Market Studies* 36, č. 4, 563–572.
- Charlemagne. 2009a. *The Czech Presidency: nice guys finish early*. 27. 4. 2009 (http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2009/04/the_czech_presidency_nice_guys.cf).
- Charlemagne. 2009b. *Europe: the hyper-competent Swedes take charge*. 30. 6. 2009 (http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2009/06/europe_the_hypercompetent_swed.cfm).
- Idnes. 2008. *Vyměňte si předsednictví se Švédy, vzkázali do Prahy europoslanci*. (http://zpravy.idnes.cz/vymente-si-predsednictvi-se-svedy-vzkazali-do-prahy-europoslanci-1ct/zahranicni.asp?c=A081029_190949_zahranicni_stf).
- Kaczynski, Piotr. 2009a. *How the Czech Presidency has performed up to now*. European Voice, 26. 3. 2009 (<http://www.europeanvoice.com/article/imported/how-the-czech-presidency-has-performed-up-to-now/64411.aspx>).
- Kaczynski, Piotr. 2009b. *Lessons from the Czech EU Presidency*. CEPS Commentary, 4. 9. 2009.
- Kaniok, Petr. 2008. „Czech squabbles may embroil its EU presidency.“ *Europe's World*, Autumn (<http://www.europesworld.org/EWSettings/Article/tabid/191/ArticleType/articleview/ArticleID/21224/Default.aspx>).
- Kerremans, Bart a Driessens, Edith. 2002. „Belgian Presidency of 2001.“ *Journal of Common Market Studies* 40, ročenka, 49–51.
- van Keulen, Mendeltje. 2004. *The Netherlands 2004 EU Council Presidency: Dutch EU Policy-making in the Spotlights*. SIEPS 2004: 1op (<http://www.sieps.se/en/publications/occasional-papers/the-netherlands-2004-eu-council-presidency.html>).
- Kietz, Daniela. 2008. „The Presidency in the Council System: Functions, Scope for Manoeuvre and Room for Improvement.“ In: *The Potential of the Council Presidency: An Analysis of Germany's Chairmanship of the EU 2007*. Eds. Daniela Kietz a Volker Perthes. SWP Research Paper 1/2008, 7–18.
- Kietz, Daniela a Maurer, Andreas. 2008. „Scope and Limitations of the Council Presidency. An Evaluation of the German Presidency in the Light of the Reform Treaty.“ In: *The Potential of the Council*

- Presidency: An Analysis of Germany's Chairmanship of the EU 2007*. Eds. Daniela Kietz a Volker Perthes. SWP Research Paper 1/2008, 95–108.
- Kořan, Michal. 2008. „Jednopřípadová studie.“ In: *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Eds. Petr Drulák a kol. Praha: Portál, 29–62.
- Král, David; Bartovic, Vladimír a Řiháčková, Věra. 2009. *The 2009 Czech EU Presidency: Contested Leadership at a Time of Crisis*. SIEPS: 2op (<http://www.sieps.se/files/download-document/542-2009-2op.html>).
- Ludlow, Peter. 2009. „Nebyli jste ani zdaleka tak hrozní jako před lety Italové.“ *Právo*, 2. 6. 2009.
- Mahony, Honor. 2009. *Barroso fears powerful 'European president'*. EUObserver, 9. 10. 2009 (<http://euobserver.com/9/28799/?rk=1>).
- Mediainfo. 2008. *České předsednictví vyhlíženo se smíšenými pocity*. (<http://www.mediainfo.cz/temata/1561.html>).
- Mora, Marek. 2009. *Rozhovor s Markem Morou, náměstkem pro evropské záležitosti*. Radiožurnál, Dvacetiminutovka Radiožurnálu, 30. 6. 2009, 17:34 (transkript Anopress).
- Münchau, Wolfgang. 2008. *Sarkozy's Coup d'Etat*. Eurointelligence (<http://www.eurointelligence.com/article.581+M5456c397766.0.html>).
- Newton Media. 2009. *Obraz českého předsednictví v Evropské unii v tuzemských médiích*, Praha: Newton Media.
- Pur, Michal. 2009. *Czech politicians disappoint, diplomats success of EU presidency*. Prague Daily Monitor, 22. 6. 2009 (<http://praguemonitor.com/2009/06/22/czech-politicians-disappoint-diplomats-success-eu-presidency>).
- Rettman, Andrew. 2009. *Czech presidency limps off EU stage*. EUObserver, 30. 6. 2009 (<http://euobserver.com/843/28398>).
- Sherrington, Philippa. 2000. *The Council of Ministers: Political Authority in the European Union*. London: Pinter.
- Schout, Adrian a Vanhoonacker, Sophie. 2006. „Evaluating Presidencies of the Council of the EU: Revisiting Nice.“ *Journal of Common Market Studies* 44, č. 5, 1051–77.
- Sulženko, Petr. 2009. *Deklarované versus skutečné cíle českého předsednictví*. Bakalářská práce. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- Tallberg, Jonas. 2006. *Leadership and Negotiation in the European Union*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taylor, Simon. 2009. *Own goals mar Czech performance*. European Voice, 22. 6. 2009 (<http://www.europeanvoice.com/article/imported/own-goals-mar-czechperformance/65375.aspx>).
- Zpráva Tří moudrých mužů* (http://aei.pitt.edu/999/01/Committee_of_Three_Report_1979.pdf).
- Thomson, Robert. 2008. „The Council Presidency in the European Union: Responsibility with Power.“ *Journal of Common Market Studies* 46, č. 3, 593–617.
- Tindemansova zpráva* (http://aei.pitt.edu/942/01/political_tindemans_report.pdf).
- Topolánek, Mirek. 2009. „Mirek Topolánek: Byli jsme trpaslík, který se postavil velké Francii.“ *E15*, 29. 6. 2009.
- Úřad vlády České republiky. 2009a. *Pracovní program českého předsednictví*. (<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=6226&down=yes>).
- Úřad vlády České republiky. 2009b. *Úspěchy českého předsednictví*. (<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=60442&down=yes>).
- Úřad vlády České republiky. 2009c. *České předsednictví v číslech*. (<http://www.eu2009.cz/scripts/file.php?id=60224&down=yes>).
- Warntjen, Andreas. 2007. „Steering the Union. The Impact of the EU Presidency on Legislative Activity in the Council.“ *Journal of Common Market Studies* 45, č. 5, 1135–1157.
- Westlake, Martin a Galloway, David. 2004. *The Council of the European Union*. London: John Harper Publishing.